

Борисова О.В.

*кандидат географічний наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу,
Київський національний університет технологій та дизайну*

Даценко К.Р.

*бакалавр,
Київський національний університет технологій та дизайну*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-365-4-17>

ПАЛАЦОВО-ПАРКОВІ КОМПЛЕКСИ ПОЛТАВЩИНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Пізнавальний туризм є основним напрямком туристичної діяльності як у світі, так і в більшості держав і має безліч форм прояву. Під пізнавальним туризмом розуміються різні види подорожей, які відповідають потребам духовного освоєння та духовного присвоєння культури світу через його відвідування, безпосереднє осягнення та переживання в різних місцях та протікають у формі організованого відпочинку та екскурсійної діяльності.

У пізнавальному туризмі особисто побачене стає для подорожуючого особистим надбанням, належністю думки та почуттів. Завдяки екскурсіям та знайомству з культурою інших країн та народів розширюється кругозір туриста, і змінюються горизонти його сприйняття світу та культури.

Перспективними об'єктами для організації пізнавального туризму є палацово-паркові комплекси (ППК). Їхній потенціал виступає як можливість для організації нових видів діяльності туристських підприємств, створення тематичних екскурсій та маршрутів. Наявність у регіоні ППК дозволяє організовувати садибний та замковий туризм, використовувати дані об'єкти як засоби розміщення та музейні об'єкти.

Одним з перспективних регіонів України з наявними палацово-парковими комплексами є Полтавщина.

На Полтавщині, в серці України, знаходяться цікаві старовинні садиби та палаци. Час їхнього процвітання давно

минув і сьогодні ці колись величні будинки ніби доживають свій вік, продовжуючи зберігати таємниці у своїх стінах.

До найбільш відомих палацово-паркових комплексів Полтавщини належить палац Закревських (село Березова Рудка), садиба Котляревської-Родзянко (село Вишняки), реконструйована садиба Гоголів – Яновських (село Гоголеве), садиба Муравйових-Апостолів (село Хомутець) [1].

Найбільш відвідуваним палацово-парковим об'єктом Полтавщини є садиба Закревських (у Березовій Рудці). Перша згадка про «Березову рудку» датується 1717-м роком – тоді це була садиба гетьмана Івана Скоропадського. Пізніше її господарем став Григорій Закревський. Основу садиби становив двоповерховий мурований палац у класичному стилі, що пізніше згорів. А в 1838 році на тому місці звели новий двоповерховий палац у стилі неobaroco, архітектором якого був Є. Червінський [4].

Палац, зведений у стилі неobaroco, дивує своїми масштабами та деталями архітектури. Над парадним входом збереглися еркери, а простора танцювальна зала нікого не залишить байдужим. Також гості садиби можуть здійснити прогулянку парком площею 45 гектарів з екзотичними рослинами [2].

У селищі Хомутець збереглася легендарна садиба – старовинний маєток українського гетьмана Данила Апостола, збудований у середині XVIII ст. На початку XIX століття новим власником садиби став письменник Муравйов-Апостол, який вирішив удосконалити будівлю та значно реконструював її. Садиба мала ознаки пізнього бароко і раннього класицизму. До складу садиби входили не тільки палац, Троїцька церква й господарські споруди, але й парк з альтанками, містками, штучними озерцями [3].

На правому березі Десни, за 40 км північніше Батурина, розкинулося село Вишняки, де частково збереглася садиба П.А. Рум'янцева-Задунайського. Палац має підковоподібний план та виконаний у стилізованих під «східну» готику барочних формах. Фахівці вважають, що авторами планів ансамблю, завершеного 1787 р., є В. Баженов чи його учні, зокрема М. Мосципанов.

Також у 1805 року в селі Вишняки на схилі річки Хорол гадяцький полковник Пламенець збудував садибу за проектом архітектора Миколи Львова. Незважаючи на те, що садибу було збудовано військовим, їй дали ім'я останньої своєї власниці поміщиці Родзянко-Котляревської.

Двоповерховий будинок у стилі класицизму з куполом, що увінчується шпилем, раніше потопав у цвітінні фруктовому саду. У будівлі є підземна таємна хода, яка з'єднує садибу з церквою, що стоїть навпроти. На жаль, сьогодні потрапити до палацу проблематично, оскільки це територія інтернату, проте розглянути архітектуру можна зовні [2].

За 25 км на схід від Гадяча, на березі річки Псел лежить село Бобрік. Головна пам'ятка Бобріка – садиба Масюкових, від якої зберігся гарний класицистичний палац. Його побудував у 1805–1807 рр., син веприцького сотника, чернігівський губернський предводитель дворянства, поміщик Семен Прокопович Масюков. Це цегляний прямокутний одноповерховий будинок з центральною двоповерховою частиною і поздовжнім плануванням кімнат. Будинок є типовим зразком, побудованим в стилі раннього класицизму. Починаючи з 1922 року в цьому будинку створили місцеву школу, але у 2021 році вона припинила своє існування.

Підводячи підсумок, можна стверджувати що палацово-паркові комплекси є перспективними об'єктами для організації пізнавального туризму. Досвід організації спеціалізованих турів у світі накопичений досить значний, тому перспективним напрямком є використання палацово-паркових комплексів Полтавщини для розвитку пізнавального туризму в регіоні.

Література:

1. Борисова О.В., Степанець І.О., Гринюк Д.Ю. Туристичний потенціал садибної архітектури Полтавщини та садибні комплекси Гадяччини XVIII–XIX ст. Замки та палаци в туризмі. ТОВ «Геопринт», 2023.

2. Садиби та палаци Полтавщини: ТОП-3 незвичайних пам'яток. URL: https://pl.vgorode.ua/news/dosuh_y_eda/a1134625-usadby-i-dvortsy-poltavshchiny-top-3-neobychnykh-dostoprimechatelnosti (дата звернення: 25.02.2024).

3. Чиркова М. Доля пам'яток нерухомої культурної спадщини Полтавщини. *Краєзнавство*. 2017. № 3-4. С. 192–209.

4. Шевченко Л.С. Палацово-паркові ансамблі Полтавщини як осередки художньої культури XVIII–XIX ст. *Українська академія мистецтва: Дослідницькі та науково-методичні праці*. 2002. Випуск 9. С. 185–192.